

DEDE KORKUT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research
Cilt / Volume 8, Sayı / Issue 19 (Ağustos / August 2019), s. 310-313.
DOI: <http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut259>
ISSN: 2147-5490, Mainz-Almanya

Kitap Tanıtımı/ Book Review

|| Geliş Tarihi: 09.01.2019
|| Kabul Tarihi: 18.07.2019

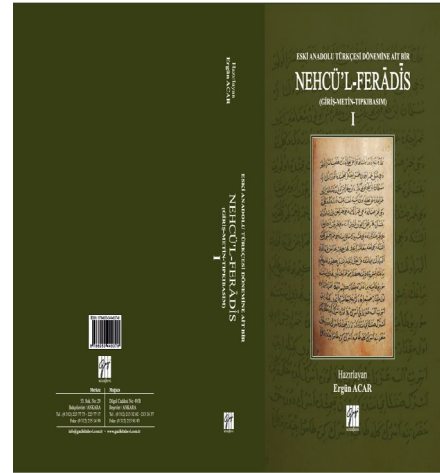
Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Nehcü'l-Ferâdis Üzerine Notlar

Acar, E. (2019). Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Nehcü'l-Ferâdis (Giriş-Metin Tıpkıbasım) I. Ankara: Gazi Kitabevi. 357 s. ISBN: 978-605-344-937-9

Acar, E. (2019). Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Nehcü'l-Ferâdis (İnceleme-Sözlük-Dizin) II. Ankara: Gazi Kitabevi. 623 s. ISBN: 978-605-344-940-9

Şahin YILDIZ*

Eski Anadolu Türkçesi, Batı Türkçesinin ilk evresini oluşturmaktadır. 13.yüzyılda başlar ve 16.yüzyıl başlarına dek sürer (Ercilasun, 2008: 438). Bu dönemde, te'lif veya tercüme niteliğinde; manzum, mensur veya nazım ile nesrin karışık olduğu birçok eser kaleme alınmıştır. Çalışmamıza kaynaklık eden Nehcü'l-Ferâdis de bu dönemde kaleme alınan eserlerden bir tanesidir. Kerderli Mahmud tarafından Harezmi Türkçesi ile kaleme alınmış eserin Eski Anadolu Türkçesine uyarlanmış halidir. Eser; geniş hacmi, konusu ve söz varlığının zenginliği açısından oldukça önemlidir.

Dr. Öğr. Üyesi Egün Acar tarafından hazırlanan *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Nehcü'l-Ferâdis* adlı çalışma iki cilt olarak

* Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Van-Türkiye.
E-mail: shnyildiz47@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7020-2597

yayımlanmıştır. İlk ciltte giriş – metin – tıpkıbasım; ikinci ciltte ise inceleme – sözlük – dizin bölümlerine yer verilmiştir.

I. Cilt

Ön Söz bölümünde çalışmanın tanıtımı yapılmış, önemi üzerinde kısaca durulmuştur. Burada eserin orijinal metninin Kastamonu’da Halit Holtacı’nın şahsi kütüphanesinde bulunduğu ve eserden Mahmut İslamoğlu aracılığı ile haberdar olduğu söylenmiştir. Eseri Acar’a ulaştıran kişinin de İslamoğlu olduğunu bu bölümde öğrenmekteyiz. Yazar çalışma ile ilgili beklentilerini kısaca belirttikten sonra giriş bölümüne geçilmiştir.

Giriş’te Nehcü’l Ferâdis’in konusu ve önemi, Eski Anadolu Türkçesi nüshası, bazı dil ve yazım özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Nehcü’l Ferâdis’in Konusu ve Önemi başlığı altında eserin Kerderli Mahmut bin Ali tarafından yazılmış bir kırk hadis kitabı olduğu, dört bâb ve her bâbta on fasıl olmak üzere toplam kırk fasıldan oluştuğu belirtilmiştir. Her fasıl bir hadis ile başlamıştır. Burada eserde hadis ile ilgili 12 kaynaktan yararlandığı söylenmiş ve yararlanılan kaynakların adları verilmiştir. Aynı zamanda baplarda anlatılan konulara da değinilmiştir. Buna göre; birinci bapta Peygamber efendimizin faziletleri, ikinci bapta dört halife, ehl-i beyt ve dört mezhep âliminin faziletleri, üçüncü bapta Allah’a yaklaştıran güzel ameller ve dördüncü bapta Allah’tan uzaklaştıran kötü ameller anlatılmıştır. Bu bölümün devamında kırk hadis yazma veya derleme geleneğinin çıkış noktasına değinilmiştir. Başlığın son kısmında hadislerin yanı sıra İslam diniyle ilgili rivayet ve tarihî olayların da eserde yer aldığı belirtilmiştir.

Nehcü’l Ferâdis’in Eski Anadolu Türkçesi Nüshası başlığında Kastamonu’da şahsi bir kütüphanede bulunan eserin bilimsel tanıtımının Eyüp Akman ve Tuncay Sakallıoğlu tarafından yapıldığı ve mevcut bilgilere göre Eski Anadolu Türkçesine ait eldeki tek nüshanın da bu olduğu ifade edilmiştir. Devamında eserin müstensihinin belli olmadığı vurgulanmıştır. Eser 1465 yılında tamamlanmıştır. Sonrasında eserin bazı özellikleri şu şekilde verilmiştir: Harezmi Türkçesiyle yazılmış olan nüshalardaki gibi oldukça hacimli ve zengin dil özelliklerine sahiptir. Eser harekeli nesih yazısı ile yazılmıştır. Sayfalar tam ve okunaklıdır. 733 sayfadan oluşan eserin 2 sayfası 14, 3 sayfası 16, diğer sayfaları da 15 satırdan oluşmaktadır. Söz varlığı, dil yapısı ve muhtevası ile eserin hem yazıldığı dönem için hem de Harezmi Türkçesi ile Eski Anadolu Türkçesi arasında mukayeseye imkan vermesinden ötürü önemli olduğu söylenmiştir.

Eserin Dili ve Bazı Yazım Özellikleri başlığı altında eserin yazılış tarihi itibarı ile Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşıdığı, bunun yanında Doğu Türkçesi özellikleri de barındırdığı ifade edilmiştir. Eş anlamlı sözcüklerin sıkça kullanılması esere sözlüksel açıdan değer katmıştır. Bundan sonra eserin söz varlığının önemi üzerinde durulmuştur. Eserin konusundan dolayı, içinde çokça kişi ve yer adı ihtiva ettiği ve bu adların bazı fonetik değişikliklere uğradığı belirtilmiştir. Sonrasında metnin imlası ile ilgili bazı hususlara değinilmiştir. Acar imla ile ilgili şu özellikleri tespit etmiştir (2019, xii-xiii):

- -an, -en, -ın, -in ile biten bazı Türkçe sözcüklerde tenvin kullanılmıştır: Korkarın (311b/2), dükelinden (308a/2), arañuzdan (302a/12) gibi.
- Türkçe sözcüklerde de şedde kullanılmıştır: Şaṭṭum (89a/12), elli (167b/2).

- Belirtme hâli eki için hemze kullanımı yaygındır: Feriştayi (302b/1), nesneyi (300a/8), kimerseyi (347b/2).
- -ı/i ünlüleri söz sonunda bazen hareke ile gösterilmiştir: Didi (304a/4)
- Aynı olması gerekip bitişik yazılan kelimeler arasına “-” işareti konmuştur: Ol-olur (322a/13), ben-dağı (89a/12) gibi.
- Gereksiz ve tekrar mahiyetinde olan yazımlar ayraç (<...>) içerisinde yazılmıştır.
- Orijinal metinde kırmızı mürekkeple yazılan yerlerin transkribe edilirken koyu yazıldığı belirtilmiştir.
- Ayet, hadis ve sureler *italik* yazılmıştır.
- Metinde kısa yazımlar transkribe edilirken de kısa yazılmıştır. Buna göre çalışmada kullanılan kısaltmalar şu şekildedir:

‘as: ‘aleyhi’s-selâm

razhâ: ražiya’l-lâhu ‘anhâ

razhu: ražiya’l-lâhu ‘anhu

razhumâ: ražiya’l-lâhu ‘anhumâ

ş‘as: şalla’l-lâhu ‘aleyhi ve sellem

- Hatalı yazıldığı düşünülen bazı yazımlar Acar tarafından düzeltilmiş yazmadaki şekil dipnotlarda verilmiştir.
- Yazmada okunamayan sözcükler için okuma teklifleri yapılmış ve bu okumalar köşeli parantez [...] içerisinde verilmiştir.

Bu bölümden sonra çalışmanın kaynakçası verilmiştir. Ardından çalışmada kullanılan yazı ve harf çevrimi (transkripsiyon alfabesi) verilmiş ve sonrasında metin bölümüne geçilmiştir.

Metin başlığı altında Nehcü’l Ferâdis Latin harflerine aktarılmıştır.

II.Cilt

Bu cildin **öz sözünde** çalışmanın tanımı, içeriği ve önemi üzerinde durulmuştur. Yazar ilk ciltte olduğu gibi çalışma ile ilgili beklentilerini dile getirdikten sonra *inceleme* bölümüne geçilmiştir.

İnceleme bölümünde eserin dil özellikleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda ilk olarak *ses bilgisi* incelemesi yapılmış ve ses olayları üzerinde durulmuştur. Daha sonra *şekil bilgisi* başlığı altında; isim, zamir, sıfat, zarf, edat, ünlem ve fiil sözcük türleri üzerinde durulmuştur.

Bundan sonra eserde yararlanılan kaynakların listesi verilmiş; daha sonra çalışmada kullanılan kısaltma ve işaretlerin listesi verilmiştir.

Sözlük ve Dizin bölümünün başında bu bölümde uygulanan yöntemler ve nelere dikkat edildiği belirtilmiştir. Daha sonra dizin bölümüne geçilmiştir. Bu bölümün sonunda *özel adlar dizini* verilmiş ve çalışma sonlandırılmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Ergün Acar tarafından hazırlanan *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Nehcü’l-Feradis*; konusu, taşıdığı dilbilgisel özellikler ve söz varlığının zenginliği

açısından oldukça önemli bir eserdir. Bu eseri özenle hazırlayan Sayın Acar'a teşekkürlerimizi sunuyor, çalışmanın Türkoloji için yararlı olmasını temenni ediyoruz.

Kaynakça

Acar, Ergün (2018), *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bir Nehcü'l-Ferâdis (Giriş-Metin- Tıpkıbasım) I*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Ercilasun, Ahmet Bican (2008), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyula Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

